

DE GROETE FONTEYNE OF MERCHBORRE, BETER BEKEND ALS DE MARBOL

Het verhaal achter de gotische fontein op de Markt van Geraardsbergen

DEEL 2: EEN NIEUWE MARBOL!

Jacques DE RO

De Marbol, de gotische fontein op de Markt van Geraardsbergen, wordt al vermeld als 'merch borre' in de oudst bewaarde stadsrekening van 1392-1393. Eeuwenlang trotseert zij periodes van oorlog en vernieling, maar in de 19de eeuw is zij duidelijk aan restauratie toe. Vanuit het stadsbestuur is er een vraag naar bescherming en herstel. Een eerste poging tot restauratie in 1902-1903 met de Leuvense bouwmeester P. Langerock, mislukt. Tijdens de Eerste Wereldoorlog waagt men zich aan een nieuwe poging...

Een tweede poging tot restauratie

Tijdens de Eerste Wereldoorlog staat de bouwvallige Marbol opvallend in de belangstelling en er wordt opnieuw een poging tot restauratie ondernomen. Op 7 augustus 1916 stuurt de provinciale bouwkundige Stephan Mortier¹ - in onze contreien bekend als ontwerper van het latere gedenkteken voor W.O. I op het kerkhof te Goferdinge (1919-1920)² - na een bezoek aan Geraardsbergen het verslag aan de voorzitter van het burgerlijk beheer der provincie te Gent "betreffende de herstellingswerken, die zouden dienen uitgevoerd te worden aan de fontein bijgenaamd de Marebol te Geeraardsbergen". Mortier beschrijft in detail de opbouw van de fontein en moet vaststellen dat in de voorbije twee eeuwen wijzigingen zijn aangebracht aan de top van de fonteinzuil en aan het waterbek-

Stephan Mortier

ken. Hij vermoedt tevens dat de gotische fontein ouder is dan de 15de eeuw:

"De fontein, bijgenaamd de Marbol, ontvangt hare wateren uit bronnen van den Oudenberg gelegen oostwaarts van de stad. Zij is geplaatst op eenige meters afstand van het Stadhuis. Hare kom heeft ongeveer 4.00 m doorsnede en 3.00 m diepte, gemeten van den boord van den achthoekigen randsteen (margelle) die 1.00 m uitsteekt boven een dubbel voetpad dat het bekken omringt. In 't midden der kom verheft zich eene achthoekige zuil van Baeleghemsen steen, zij meet ruim 5.00 m hoogte boven de waterspiegel welke, op 0,10 m na, den boord van het bekken bereikt. Dit bekken werd hermaakt en gewijzigd in den loop der XIXe eeuw.

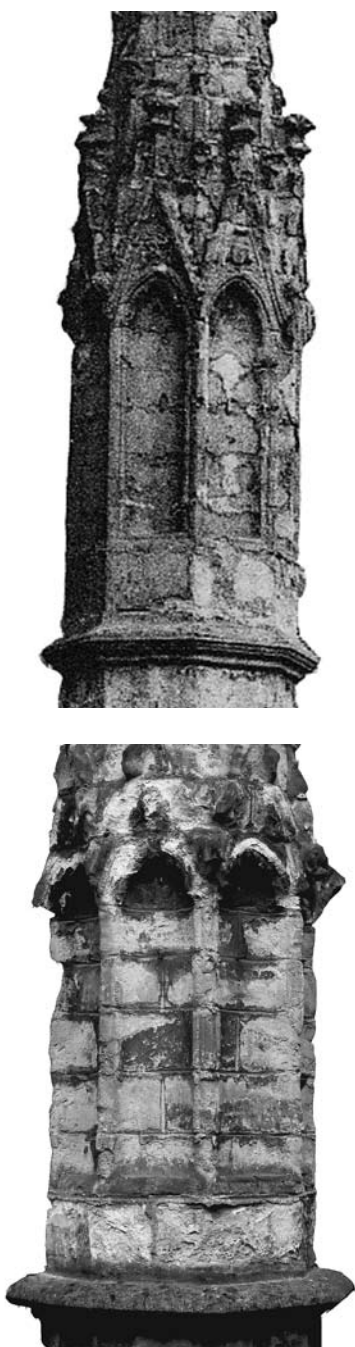
De zuil is zeer bevallig in hare groote lijnen en sierlijk in hare bijzonderhe-

1. Stephan Mortier (Gent 1857-1934), opgeleid tot beeldhouwer en architect aan de Sint-Lucasschool in Gent en in het atelier van architect August Van Assche, werkt o.a. in het bureau van Joris Helleputte (1878-1889) en als zijn assistent voor de grafische werken in de architectuuropleiding aan de Speciale Scholen van de KU Leuven. Provinciaal bouwkundige van Oost-Vlaanderen (1889-1923) en verbonden aan de school voor Burgerlijk Genie in Gent. Hij bouwt mee aan talrijke openbare gebouwen met voorkeur voor de neogotiek en tekent ook voor verschillende restauraties. Daarnaast bouwt hij een beperkte privéloopbaan op en is vanaf 1904 lid van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen. Hij werkt aan de restauratie en uitbreiding van landhuizen, waaronder in 1891-1893 het kasteel Van Duyse-Blanchaert in Lokeren, in 1891 in dezelfde stijl het Bethunemuseum van de Sint-Lucasschool en in 1905-1926 het Bisschoppelijk Seminarie, beiden in Gent. Verder voltooit hij in 1888-1913 de restauratie van het Gravensteen in Gent en i.s.m. Alfons Van Houcke) restaureert hij in 1904 de voorgevel van het huis van de Vrije Schippers aan de Graslei. Als provinciaal architect bouwt hij gendarmeriekazernes o.m. in 1889-1890 in Sint-Niklaas en in 1890-1904 in Zomergem. Verder bouwt hij verscheidene postkantoren en werkt in 1896-1910 met Louis Cloquet aan de bouw van het Gentse Postgebouw in Gent. Hij restaureert in 1897-1903 het middeleeuwse Tempelierssteen in Ieper en richt het in als postkantoor. Hij is ook na W.O. I nauw betrokken bij de wederopbouw in de Westhoek (Ieper, Brielen, Komen); V. VAN BOSSUYT, *Geraardsbergen – Toeristisch Centrum*, Geraardsbergen, 1965, p. 40: hierin vermeldt de auteur S. Mortier met *Verslag over gebouwen en kerken te Geraardsbergen, 1897, 1898, 1907, 1909.*
2. V. VAN DER LINDEN, *Stephan Mortier (1857-1934)*, scriptie UG sectie Kunstwetenschappen, Gent, 1994-1995, p. 268.

den. De gebeeldhouwde kraagsteentjes welke men ziet in ieder der acht vlakken van het onderdeel, de keurige nissen van het middendeel, de fraai versierde geveltjes boven de getrilobeerde boogjes der nissen, de piramidevormige bekroning van de zuil met haar gebeeldhouwd gebladerte, kortom de gelukkige evenredigheden van het geheel, het onberispelijk lijstwerk en het karaktervolle beeldhouwwerk, verraden eene meesterhand.

De zuil wordt doorgaans gerangschikt in de klas der monumenten uit de XVe eeuw, ofschoon het mij schijnt dat verschillende bijzonderheden ervan het kenmerk dragen van het einde van het tweede tijdvak der gothische bouwkunst. Enkele veranderingen werden er aan toegebracht, misschien bestonden er aanvankelijk hardstenen waterspuwers die door de thans bestaande metalen buisjes vervangen zijn geweest, alleen ijzeren haken, bevestigd in de rug der nissen, herinneren nog aan de oorspronkelijke versiersels der acht nissen, of deze versiersels beeldjes waren, kan ik niet met zekerheid zeggen, want er is voor het oogenblik geen spoor van culs de lampe te bemerken en de nissen hebben weinig diepte, de vaas welke de piramide bekroont draagt het merk der XVIIIe eeuw en vervoegt het oorspronkelijk bloemsieraad."

Of er al dan niet beeldjes in de nissen stonden, kan Mortier dus niet met zekerheid bevestigen. Volgens V. Van Bossuyt, hoewel nergens door een bron bevestigd, zouden er de beeltenissen geprikt hebben van Geraard van Hunnegem, graven Boudewijn VI (1030-1070) en Lodewijk van Male (1330-1384), gravin Margareta van Constantinopel (1202-1280), hertogen Filips de Stoute (1342-1404) en Filips de Goede (1396-1467), keizer Maximiliaan van Oostenrijk (1459-1519) en koning Filips II (1527-1598).³ De eerste twee historische figuren staan in direct verband met de stichting van de stad (1068-1070), terwijl aan Margareta van Constan-

De nissen van de oude Marbol in 1905 en 2016 (Foto J. De Ro)

tinopel de stichting van het begijnhof (1247) wordt toegeschreven. Om welke reden de keuze is gevallen op de overige vorsten uit het Bourgondische en Spaanse Rijk is niet bekend. G. Merckaert meent zich te herinneren dat hij op tienjarige leeftijd "in één dezer nissen een gedeelte van een beeld te hebben zien hangen". Hij vermeldt dat het in de waterbak is gevallen, maar bij de oprichting van de replica is op de bodem niets teruggevonden.⁴

In zijn verslag beschrijft Mortier eveneens de bouwvallige staat waarin de Marbol zich bevindt en een poging tot restauratie. Hij schrijft het volgende:

"Deze merkwaardige fontein bevindt zich in zeer slechten staat en zoodanig dat het dringend is geworden maatregelen te nemen om te beletten dat zij gansch vervalde. Niet alleen de piramide waarvan den top dreigt neder te storten maar het lijf zelf van den zuil is op onrustwekkende wijze aangetast. Het gemeentebestuur, met reden bekommerd over haren bedenkelijken toestand, had weinige jaren geleden ze doen onderzoeken, en den bouwkundige, hersteller van het stadhuis, gelast met het opmaken van een ontwerp tot herstelling, dit ontwerp werd tot nog toe niet voortgebracht uit hoofde der afwezigheid van den gelastigde welke zich tijdelijk buiten het land bevindt.

Geraadpleegd door den Heer Schepen Van Trimpont nopens de kwestie van te weten wat er voor het oogenblik te doen valt, druk ik hier mijne zienswijze dienaangaande uit: men zal den put dienen te ledigen, en, aangezien de bevolking der stad dagelijks gebruik maakt van de fontein is het noodig vooraf het water der bron op te vangen en voorloopig naar een ander punt der groote markt te leiden. Zoals men eenige jaren geleden deed met de fontein van Mannekenpis welke thans te midden der groote markt staat. Daarna rondom de fontein eene goed opgevatte en stevige stelling oprichten en de zuil behoorlijk onder-

3. V. VAN BOSSUYT, *Geraardsbergen – Toeristisch Centrum...*, p. 5.

4. G. MERCKAERT, *Geeraardsbergen. Geschiedenis...*, p. 18.

schragen; de put zorgvuldig reinigen, zijne muren polsen en de noodige sonderingswerken verrichten die moeten leiden tot de ontdekking van de overblijfsels van het oorspronkelijk bekken. Vervolgens de zuil ontdoen van de menigvuldige lagen beplaksel die de details ervan verbergen, haar sondeeren ten einde zich rekening te kunnen geven van den toestand van de inwendige waterleiding, de noodige opzoekingswerken doen om verzekerd te zijn aangaande het al of niet oorspronkelijk bestaan van steenen waterspuwers en cul de lampe⁵ voor beeldjes. De reinigingswerken waarvan hooger spraak behooren met omzichtigheid uitgevoerd te worden daar het kan gebeuren dat de fontein aanvankelijk opgeluisterd was met kleuren en goud. Het is slechts na de voltrekking van deze voorbereidende werken dat men met nut en zekerheid een degelijk ontwerp en herstelling zal kunnen bestuderen en opmaken.

Vooraleer om het even welk werk aan te vangen dienen er photos genomen te worden, op groot formaat, bv. 18/24 van de noord, oost, zuid en westzijden, en, na de reiniging der zuil, van de bijzonderheden der beeldhouwwerken.”⁶

Bij zijn verslag voegt hij een schets van de fontein, doch deze is niet teruggevonden in het archief. Mortier opteert dus voor een grondig vooronderzoek alvorens over te gaan tot restauratie. Hierbij dient volgens hem ook aandacht te worden besteed aan mogelijke kleursporen op de fontein en hij verwijst hiermee naar bekende voorbeelden van rijk gepolychromeerde openbare

fontein in Duitsland en Zwitserland⁷. Op 22 september ontvangt de gemeenteraad van Geraardsbergen het voornoemde rapport van het provinciebestuur, dat nadrukkelijk wijst op de noodzaak “goede lichttekeningen (photos), op groot formaat”⁸ te maken. Twee weken later, op 5 oktober, wordt de Gentse ingenieur en oud-stadsgenoot Eugène Cobbaert⁹ aangeschreven om de herstellingswerken uit te voeren. Cobbaert heeft al eerder voor de stad in 1910 het ontwerp getekend voor een aanbouw bij de pastorie op de Markt¹⁰. Op 23 oktober aanvaardt Cobbaert het restauratieproject maar laat tegelijk weten dat een beschrijvend bestek van de werken eerst moet worden

Eugène Cobbaert

goedgekeurd door de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, omdat de Marbol is gerangschikt “in de derde klas der publieke kunstgewrochten”. Cobbaert moet kort daarop naar Geraardsbergen gereisd zijn om zich te vergewissen van de staat van de Marbol. Van het stadsbestuur krijgt hij de verzekering dat “lichttekeningen er van waren gemaakt, dat de maten er van waren opgenomen en afgietsels der gekapte versiersels waren vervaardigd geweest, maar die tegenwoordig te Leuven moeten berusten”¹¹. Het is duidelijk dat hiermee verwezen wordt naar het vroegere onderzoek van architect Langerock.

Nog voor de kostenraming van de werken is gekend, vraagt het provinciebestuur op 25 maart 1917 een financiële tussenkomst bij de overheid. Pas op 15 mei is Cobbaert klaar met zijn bestek en twee weken later, op 2 juni, wordt het door de gemeenteraad goedgekeurd. Het gaat in feite om voorbereidende werken:

1. Afleiding der wateren van de fontein, leggen van eene leiding en maken van eenen voorlopigen vergaarbak in gestampten beton: 1.000 fr.
2. Maken van eene omheining, bouwen van eene stellingen ondersteunen der zuil: 500 fr.
3. Ledigtrekken van den bestaanden kom. Uitbreken van het kalseiwerk, grondwerken voor het blootmaken van den vroegeren randsteen (margelle), sondering van de muren: 1.500 fr
4. Nemen van lichtbeelden, afkrabben

5. Een *cul-de-lampe* is een uitspringende draagsteen waarbij de vorm doet denken aan de onderkant van een kerklamp, om een kolom, een boog, een ribgewelf of een beeld te ondersteunen.

6. P. DE CUBBER, *De Marbol te Geraardsbergen*, eindwerk Sint-Lucasinstituut Gent, 1984, p. 19, 22, 48-49.

7. Zoals deze van Neurenberg, Freiburg en Trier in Duitsland en Basel in Zwitserland.

8. In het stadsarchief van Geraardsbergen zijn deze foto's niet teruggevonden.

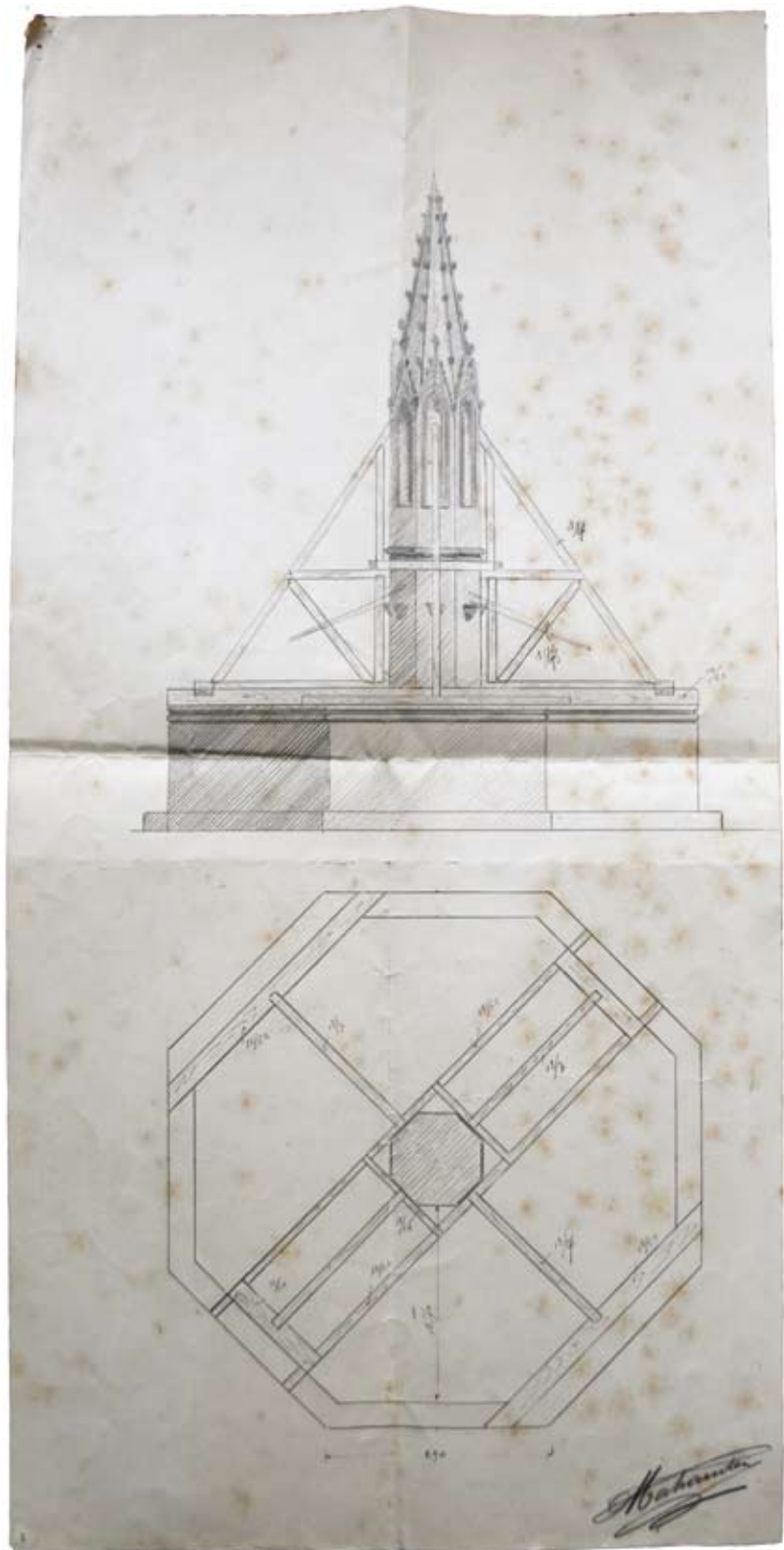
9. Eugène Théophile Cobbaert (Nederboelare 1864 - ? 1948), oud-leerling aan het Sint-Jozefsinstituut, studeert nadien aan de Gentse universiteit, waar hij de diploma's haalt van burgerlijk conducteur in 1884 en ingenieur-architect in 1892. In laatst vermeld jaar wordt hij conducteur van Bruggen en Wegen. Benoemd tot repititor-tekenmeester voor de cursus van bouwkunde aan de School voor Burgerlijk Genie (Faculteit voor Wetenschappen, U.G.) in 1902, docent cursus 'Hygiëne van het gebouw' in 1911 en cursus 'Burgerlijke bouwkunst' in 1924, hoogleraar aan de School voor Burgerlijk Genie, Kunst en Fabriekswezen in 1926, emeritaat in 1934. Verricht baanbrekend werk op het vlak van sanitaire problemen van gebouwen en de zuivering van stadsafvalwater. Publiceert in diverse tijdschriften, is medeauteur met prof. L. Cloquet van het standaardwerk *Hygiène de l'Habitation* en secretaris van het gezaghebbende tijdschrift *Revue de l'Art Chrétien*.

10. RAG, HGA Ger, nr. 508.

11. RAG, HGA Ger, nr. 129, folio 351, brief van 23 november 1916 van het college van burgemeester en schepenen aan de voorzitter van het provinciaal bestuur van Oost-Vlaanderen.

en zuiveren van het monument; opzoekingswerken der binnenleiding en van de bijzonderheden der beeldhouwwerken; afdrukkel in plaaster van het gedenkgebouw: 1.000 fr.
Te zamen: 4.000 fr.

Met dit bestek volgt Cobbaert getrouw de aanbevelingen van de provinciale bouwkundige. De stadskas is door de oorlog quasi leeg en financiële steun is zeker welkom. Op 25 juli verneemt het stadsbestuur van de voorzitter van het Oost-Vlaamse provinciebestuur, dat "overwegende dat het in de tegenwoordige omstandigheden onmogelijk is, door gemis van materialen, voor de voorbereidende werken nuttig of noodzakelijk tot het opmaken van een degelijk ontwerp van herstelling van de fontein de Marbol uit te voeren", wordt het bepalen van het aandeel van de stad in de kosten voor de voorbereidende werken uitgesteld. Op 24 augustus komt men tot een financiële regeling, waarbij de stad een vierde van de kosten voor haar rekening zal nemen of 1.000 fr.¹² In een korte nota brengt Arthur Vander Linden, die deel uitmaakt van de Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen, op 29 september het stadsbestuur op de hoogte dat de provinciale toelage slechts 1.000 fr. bedraagt. Op 26 oktober geeft Cobbaert, samen met een schets, het aantal balken op dat nodig is om rondom de Marbol een stelling te plaatsen. Maar er is een nijpend tekort aan grondstoffen, zodat op 8 november de bewindslieden het provinciebestuur op de hoogte brengen "dat wij hier niet hebben kunnen vinden de stukken hout die nodig zijn om de fontein "De Marbol" te schoren volgens de aanwijzingen van het plan door den heer Ingenieur Cobbaert opgemaakt"¹³.

Bouwtekening van een geschutte Marbol door stadsbouwmeester Charles Mahouden (ongedateerd)

12. SAGer, *Notulen van de gemeenteraad van Geraardsbergen 1914-1920*, zittingen van 5 oktober 1916; 2 juni, 16 augustus en 3 september 1917.
13. RAG, HGA Ger, nr. 129, folio 922, brief van 8 november 1917 van het college van burgemeester en schepenen aan de voorzitter van het provinciaal bestuur van Oost-Vlaanderen.

Een gestutte Marbol, foto vermoedelijk genomen tijdens het Krakelingenfeest (ongedateerd) (KIKIRPA)

De hele financiering voor de werken is pas rond wanneer op 20 april 1918 het ministerie van Wetenschappen en Kunsten de resterende 2.000 fr. wil bijpassen. Hiermee kunnen de voorbereidende werken van start gaan, maar nog niet de eigenlijke restauratie die extra geldmiddelen vraagt.¹⁴ Maar er komt hulp vanuit onverwachte hoek! Op 6 juli ontvangt de *Etappen-Kommandantur* van Geraardsbergen een brief van de *Verwaltungschef für Flandern*. Hierin benadrukt hij de grote historische waarde van de fontein en hij vindt het een noodzaak ze te beschermen om volledig verval tegen te gaan. Vooreerst moet volgens hem een “*vervangingsbouw*” worden opgericht die de wateraanvoer blijft verzekeren.

Nadien moet de fontein grondig onderzocht worden alvorens te renoveren. Indien dit te veel moeilijkheden oplevert, dient zij desnoods te worden overgebracht naar een beschutte plaats. De renovatie zal op een later tijdstip plaatsvinden. Hierbij is zowel de hoeveelheid materiaal als het aantal beschikbare werkrachten geen probleem. Er wordt hem verzocht om de vraag naar arbeidskrachten te ondersteunen en te eisen, zodat, “*der feindlichen Belgischen Regierung der vorwurf antzogen wird, die Deutsche Verwaltung habe in der Zeit der Besetzung des Landes dieses seltene und wertvolle Baudenkmal soweit verfallen lassen, dass seine Wiederherstellung in der alten Form nicht mehr möglich sein*” (“... de vijandelijke

Belgische regering de kans ontzegd wordt om te claimen dat de Duitse administratie tijdens de bezetting dit uitzonderlijke en waardevolle monument zo heeft laten vervallen dat de restauratie naar de oude vorm niet meer mogelijk is”). Hij verwacht dat de voorzitter van de *Zivilverwaltung*¹⁵ van Oost-Vlaanderen nu de nodige stappen zal zetten om het werk aan te vangen.¹⁶ Maar zover komt het niet... De voorbereidende werken worden niet opgestart voor de wapenstilstand. Dit bevestigen beelden, vermoedelijk genomen door notaris Désiré Declercq op 12 november 1918, van een toestromende menigte op de Markt. Op de kiosk, op het monument van Manneken-Pis tot op de rand van het waterbekken

14. SAGer, *Herstellingswerken aan de Marbol 1916-1917*, nr. 803.

15. Civiele administratie.

16. RAG, HGA Ger, nr. 2078bis: deze brief, opgesteld in het Duits, werd vrij vertaald door Yannick Van Lierde, waarvoor dank.

van de Marbol staan burgers toe te kijken. De fontein staat op dat ogenblik nog helemaal vrij.¹⁷ Toch staat het bedrag van 4.000 fr. voor de voorbereidende werken ingeschreven op de stadsrekening van 1918.¹⁸

Een nieuwe Marbol!

De restauratieplannen voor de Marbol verdwijnen enkele jaren in de kast. Pas op 13 juli 1923 stuurt het stadsbestuur een brief naar de Commissie voor Monumenten met de vraag welke stappen dienen genomen te worden om de oude gotische fontein te herstellen. Net als de vorige restauratiepogingen, moet het stadsbestuur een bouwmeester aanstellen die een bestek opmaakt, dat samen met de aanvraag voor een toelage van provincie en staat naar de provinciegouverneur wordt gestuurd. De keuze valt op de Gentse bouwkundige Amandus Janssens¹⁹, die op 13 mei 1924 afreist naar Geraardsbergen *“ten einde den toestand der fontein de Marbol te onderzoeken en de te treffen maatregelen te bespreken”*. Een echt restauratiedossier laat lang op zich wachten en op 16 augustus 1926 vraagt het stadsbestuur aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen of het niet zinvol is om de bouwvallige fontein *“te laten verdwijnen”*. De Commissie reageert onthutst: *“(…) ons College is van oordeel, dat er*

geen spraak kan zijn de oude fontein “Marebol” genaamd, te doen verdwijnen. Het kleine kunstgebouw waarvan hier gewag, is onbetwistbaar een der oudste en der merkwaardigste openbare fontein van het land. Met de kerk van St Barthelemy en het stadhuis vormt zij een fraai geheel, en is zij het bijzonderste sieraad van de Grootte Markt; kost wat kost moet ze geëerbiedigd worden. Het land zou een streng oordeel uitbrengen tegen de Openbare Machten die de verdwijning ervan op het geweten zouden hebben.”

De Commissie wil een nieuw onderzoek van de fontein en stuurt opnieuw Stefan Mortier, intussen ondervoorzitter van de Commissie, op 28 augustus naar Geraardsbergen. Zijn verslag hierover is niet teruggevonden.

Het is het lokale katholieke weekblad *Geeraard* niet ontgaan dat de eerste stappen worden gezet om de Marbol van de ondergang te redden. Volgens *Geeraard* van 12 september een hele opluchting: *“‘t Schijnt dat men toch eens gaat beginnen met onzen marbol te herstellen, want we hebben er bouwkundigen met plans gezien. Het is te hopen dat men het eenigste publiek monument dat Geeraardsbergen nog bezit toch ook naar de knoppen niet helpt! Wij zijn al slachtoffer van genoeg kemels.”*

Op 25 oktober ontvangt het stadsbestuur een brief van de provinciegouverneur, die nog steeds wacht op het restauratiedossier en

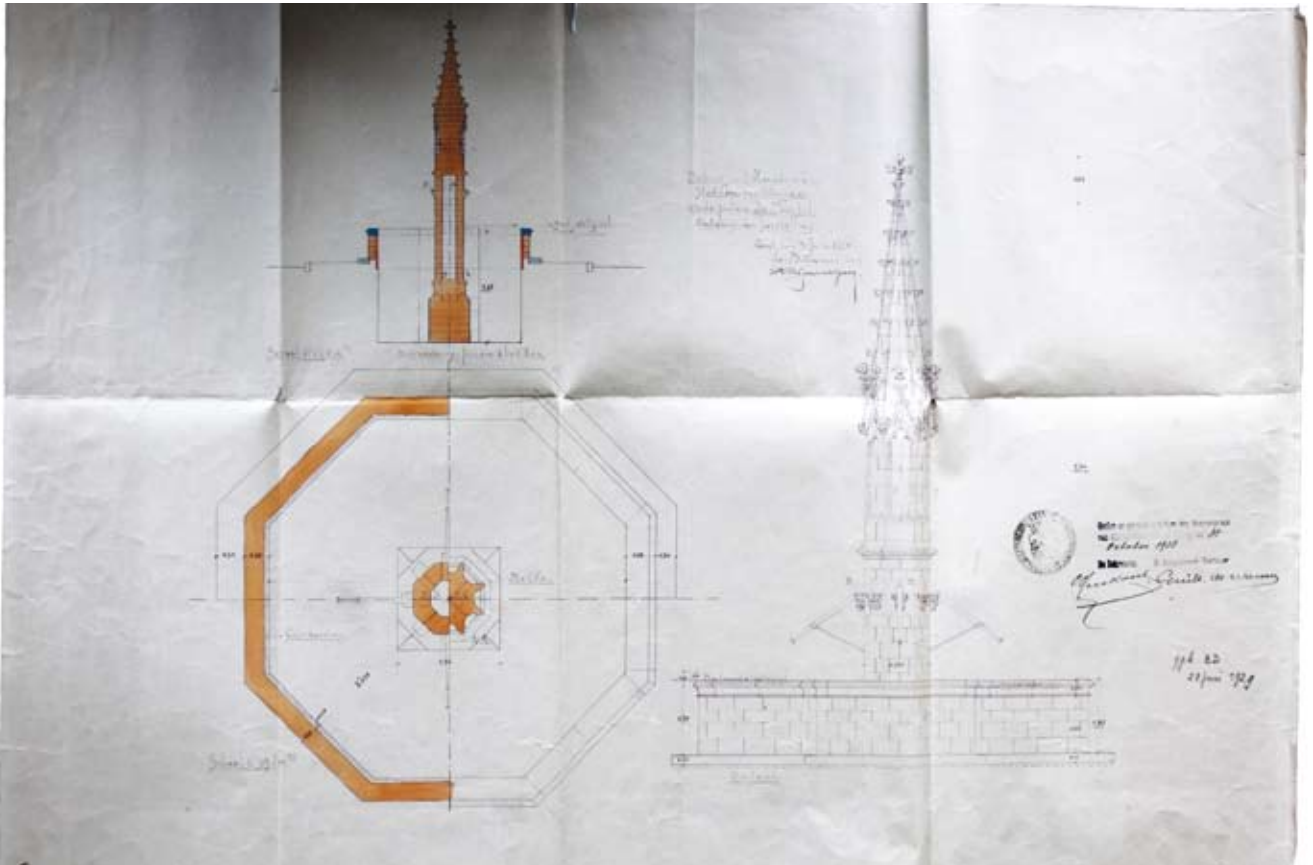
een kostenraming. Bouwkundige Janssens moet uit het *Bulletijn der Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, XVde deel, 1926* vernemen dat op de algemene zitting van 15 november 1926 de restauratie van de Marbol op de agenda stond. Op 27 januari 1927 laat hij het schepencollege weten dat hij nog steeds kandidaat is voor dit project. Blijkbaar zijn na zijn bezoek in mei 1924 geen verdere afspraken gemaakt. De stad aanvaardt kort daarop zijn voorstel, zodat Janssens in de loop van 1927 regelmatig in Geraardsbergen verblijft voor voorbereidende onderzoeken. Hoewel niet meteen terug te vinden in de briefwisseling, oordeelt Janssens dat het herstellen van de oude Marbol een onmogelijke opgave wordt en dat hij opteert om een replica op dezelfde plaats op te richten. Op 22 oktober stelt hij aan de bewindslieden de Gentse beeldhouwer Oscar Sinia²⁰ voor, volgens hem de *“specialist, om gelast te worden met het mouleermodel en beeldhouwwerk noodig tot de oudheidskundige herstelling der fontein “De Marbol”*. Voor Geraardsbergen is Sinia geen onbekende: in 1924 ontwerpt hij samen met architect Valentin Vaerwyck het oorlogsgedenkteken met verguld bronzen Heilig Hartbeeld bovenaan het latere Grupellopark. Tijdens de winter van 1927-1928 moet hij vaak zijn opmetingen uitstellen, omwille van *“de guurheid van het weder”*. Op

17. J. DE RO, D. SURDIACOURT, J. COPPENS, F. DE CHOU, R. VAN DAMME, Y. VAN LIERDE, M. VAN TRIMPONT, *De Schwartz dagen van Geraardsbergen. Een kleine stad in Den Grooten Oorlog*, Gramaye-reeks 7, Geraardsbergen, 2014, p. 422, 425.

18. RAG, HGA Ger, nr. 516.

19. Amandus Robertus Victor Janssens (Gent 1881 -1953), Gentse architect, vooral bekend om zijn talrijke restauraties van zowel burgerlijke als kerkelijke architectuur in Oost-Vlaanderen. Restaurateur van tal van historische woningen in de Gentse binnenstad, van Oost-Vlaamse gemeentehuizen en dorpskerken (o.m. herstel door oorlogsschade); medeontwerper van het Bisschoppelijk Seminarie (1911-1913) en de Tuinwijklaan te Gent (jaren 1920), ontwerper van het nieuwe Korenmetershuis te Gent (1913), Tuinwijk Generaal Drubbel te Gent (1922), parochiekerk Sint-Bavo te Houthulst (jaren 1920). De reconstructie van het Prinsenhof op de Gentse Wereldtentoonstelling van 1913 staat op zijn naam.

20. Oscar Sinia (Gent 1877-1956), leerling aan de avondschool van het Sint-Lucasinstituut te Gent, waar hij in 1902 leraar boetseren, beeldhouwen en anatomie voor de avondleergangen wordt in navolging van Aloïs de Beule. Gentse beeldhouwer en brongsieter, zijn werk bestaat uit beeldhouwwerk in marmer, albast en andere steensoorten, in hout, penninggravures en medailles. Hij is vooral bekend om zijn christelijk religieuze beelden (sculpturen in o.m. de parochiekerken Onze-Lieve-Vrouw van de Oude Bareel te Gent, Sint-Pieter en Sint-Martinus te Assenede, Sint-Aldegonde te Sint-Martens-Latem, Sint-Niklaas te Deinze, Sint-Maarten te Ieper, Onze-Lieve-Vrouw te Ruiselede, de Heilige Grafkapel en het Alexianenklooster te Gent), maar ook voor de burgerlijke bouwkunst heeft hij sculpturale decors geleverd (het Gentse Postgebouw, het Justitiepaleis te Dendermonde en het stadhuis te Eeklo).

"Ontwerp van herstelling van de Oude fontein "De Marbol", door de Gentse bouwmeester A. Janssens (3 juli 1928)

3 juli 1928 is hij eindelijk met de studie van het ontwerp klaar en kan hij het lastenboek met kostenraming van de werken opstellen. Het lastenboek met de ontwerp-tekeningen met doorsneden van het waterbekken en de pinakel in blauwdruk worden op 17 augustus doorgestuurd naar de bevoegde diensten, samen met vier foto's. Hoewel de oude Marbol is opgetrokken in Balegemse zandsteen²¹, kiest Janssens voor *grès lédien* (of *Roche de Vaurion*) voor de kaai-

muur, hoekstenen en parementen; voor *petit granit* (arduin) als deksteen voor het waterbekken. Verder opteert hij voor koperen spuiers die ondersteund worden door een metalen staaf die drukt tegen de pinakel. Op 31 oktober keurt de gemeenteraad het ontwerp, samen met de kostenraming van 52.800 fr., goed. Hoewel het om een replica gaat van de oude Marbol, wordt volgens de bewindslieden getracht de fontein "in haren oorspronkelijke bouwtrant te herstellen".

Ook de eerder vermelde Valentin Vaerwyck²², intussen provinciale bouwkundige, stapt in het restauratieproject en brengt op 20 december verslag uit van zijn onderzoek. Hij voegt hierbij drie tekeningen met een verticale doorsnede van de fontein in de huidige (A), de oorspronkelijke (B) en de voorgestelde nieuwe staat (C). Hij volgt volledig de zienswijze van Stephan Mortier, maar tracht ook een verklaring te vinden voor diens bevindingen:

21. M. DE CEUKELAIRE, *Een stad van steen. Het gebruik van natuursteen in het Geraardsbergse bouwpatrimonium*, in *Gerardimontium*, nr. 261, 2015, p. 9-10; e-mail van M. De Ceukelaire, 3 januari 2017: Balegemse steen is een zandige kalksteen of kalkhoudende zandsteen met een bleke, lichtgrijze kleur die bij blootstelling aan het weer in een zeer lichte, okerachtige patina overgaat door oxidatie van glauconiet. Gedurende een beperkte periode (14de en 15de eeuw) is deze steen in Geraardsbergen aangewend. Het is een soort specificatie van de Ledesteen, wat een meer algemene term is. De laatste Ledesteen werd immers gewonnen in de gemeente Balegem (deelgemeente van Oosterzele). De oude Marbol kan eventueel wel opgebouwd zijn met steen uit Balegem, maar dat is weinig waarschijnlijk. Wellicht waren er in die periode andere groeven actief dan deze in Balegem. Het is in ieder geval Ledesteen.
22. Valentin Vaerwyck (Gent 1882-1959), wordt beschouwd als een van de belangrijkste architecten van de 20ste eeuw in Vlaanderen en was nauw betrokken bij de opbouw van de Wereldtentoonstelling van 1913 in Gent. Als 17-jarige loopt hij stage bij architect Stephan Mortier. Van 1923 tot 1947 provinciaal bouwkundige. Mede-ontwerper van de Sint-Gertrudiskerk te Appelsterre-Eichem in 1909; ontwerper van de "zuil van Maldegem" op het Veerleplein te Gent in 1913, de elektriciteitscabine te Overboelare en het gemeentehuis van Zomergem in 1923, het gemeentehuis van Uitbergen in 1925-1927, het gerechtshuis van Dendermonde in 1927, de kerk van de Oude Barel te Sint-Amandsberg in 1930, de Sint-Pietersbuitenkerk te Gent in 1936-1937, het Provinciehuis van Oost-Vlaanderen en de Veeartsenijschool te Gent. Verder nog burgerhuizen en villa's in Gent en Den Haan. Hij tekent sociale woningen te Merelbeke en is betrokken bij de restauratie van Oost-Vlaamse kerken en de Gentse belfortoren. Net als zijn tijdgenoten streeft hij naar een eigen interpretatie van de Vlaamse bouwtraditie, wat bij hem resulteert in een integratie van beeldhouwwerk in architectuur. Als lid van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen zet hij zich in voor het behoud van het architecturaal erfgoed.

1. In overeenkomst met de opmerking, gemaakt door Mr. Mortier, trek ik de byzondere aandacht van den Bouwkundige op de groote noodwendigheid, zorgvuldig te onderzoeken of er niet aanvankelijk hardsteenen waterspuwers bestonden, die door de thans bestaande buisjes vervangen zyn geweest, hetgeen niet kan aanzien worden als de oorspronkelyke schikking.

2. Het ledigen van den put heeft doen bestatigen dat de zuil der fontein rust op een sierlyk belyst voetstuk, waarvan de bovenlyst zich omtrent op 1.50 onder het waterpeyl van het bekken bevond.

Het schijnt mij moeilyk aan te nemen dat oorspronkelyk zulke monumentale zuil als deze van de fontein "De Marbol" op zulk belangvol voetstuk bestemd was om op 1.50 diepte onder het waterpeil gedompeld te worden, en dus niet zichtbaar te zyn; ik kan niet begrypen dat men in de middeleeuwen de schikking zou aangenomen hebben van een zuil te doen opryzen uit een bekken zonder eenig zichtbaar voetstuk, nog versny, zooals men de fontein "De Marbol" gekend heeft voor het ledigen van den put.

Het ontdekken van dit voetstuk aanzie ik als eene veropenbaring en doet my tot de volgende beschouwingen en veronderstellingen komen. De fontein is geplaatst voor het Stadhuis, in eene straat met groote helling en dichtby de kerk. Ik veronderstel:

Dat er langs de voorkant van het oud kerkhof, gelegen rond de kerk, zich een kaaimuur bevond en dat men toegang had tot het kerkhof en kerk by middel van trappen;

Dat oorspronkelyk de fontein gebouwd werd zooals aangeduid onder figuur B van bygaande schets;

Dat men slechts later, in het begin van de XIXe eeuw de helling der straten rond de kerk heeft gewyzigd en dan genoodzaakt geweest is de wanden van het waterbekken der fontein te verhoogen tot boven het nieuw pas der

Valentin Vaerwyck

straat (figuur A).

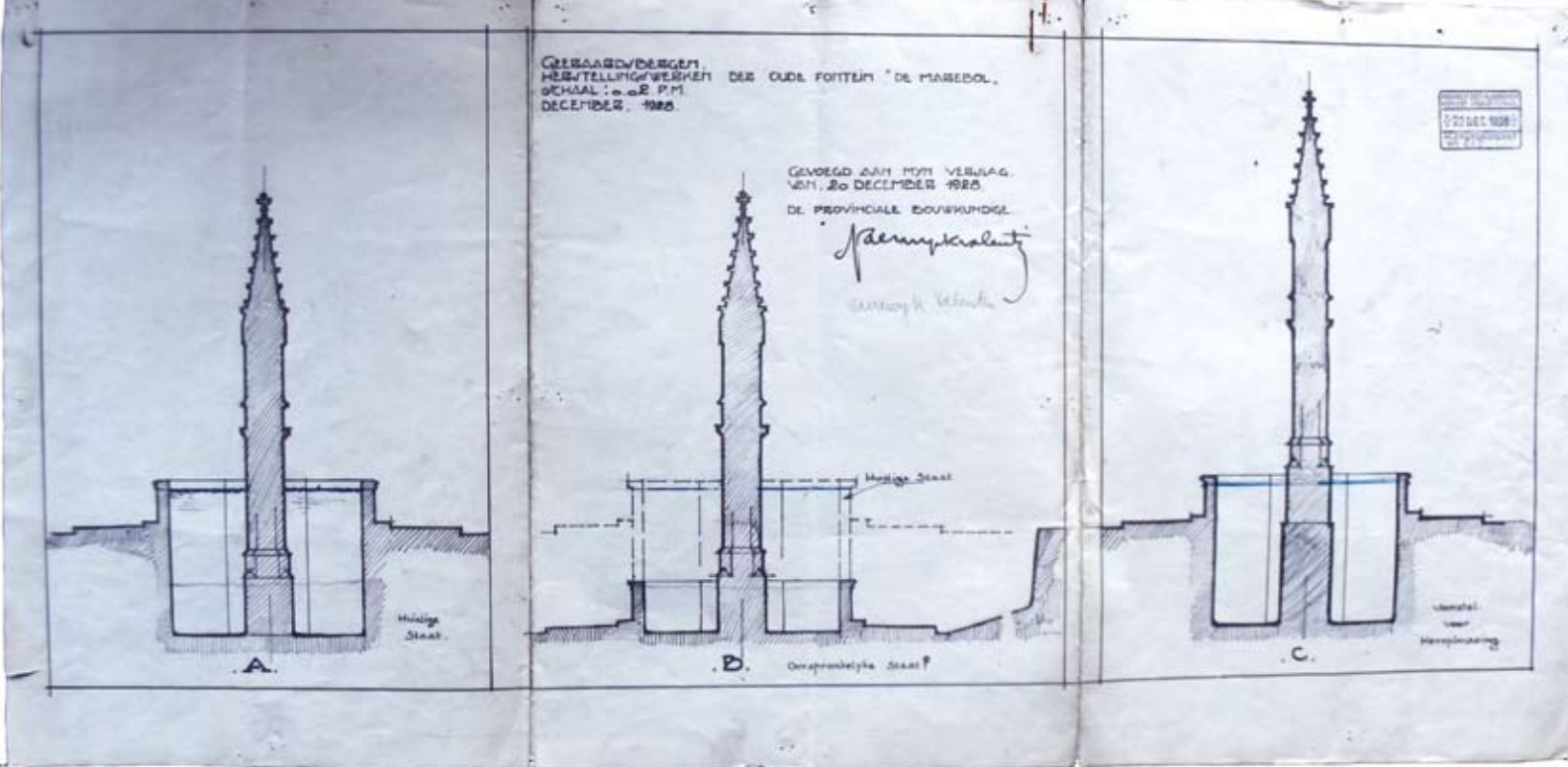
Vaerwyck besluit dat het wenselijk zou zijn de fontein op een hogere basis te plaatsen, zodat het voetstuk boven het wateroppervlak zichtbaar is. Opvallend is dat al in 1903 Langerock heeft vastgesteld dat het looppniveau van de Markt veel lager moet gelegen hebben en dat na ophoging het bassin mede is opgetrokken. In het ontwerp van Janssens is hiermee geen rekening gehouden. Tijdens de noodopgravingen op de Markt in 2003 is men, naast het blootleggen van het middeleeuwse loden waterleidingsnet en het oude bakstenen gemetselde rioleringsnet, op de oostelijke zijde van de fontein gestoten op een nog bewaard middeleeuws marktniveau. Het wordt gekenmerkt door een laag van quasi aaneensluitende stenen, met wat tegeltjes en dierlijk botmateriaal, tussen dit alles gevat in een zwart, sterk humeus en vondstrijk pakket. Door het beperkte onderzoek kan volgens J. Delrue niet met zekerheid vastgesteld worden dat het om een wegtracé dan wel om de verharding van de eigenlijke Markt gaat.

Vaerwyck situeert de verhoging van het marktniveau eerder na de verhuis van het kerkhof rondom de Sint-Bartholomeuskerk naar de Buizemontstraat in 1789. De verhoging van het looppniveau en van de kaaimuur zou dus al kunnen dateren uit de middeleeuwen. Tenslotte zijn ten zuiden van de Marbol oude muurresten gevonden die mogelijk wijzen op een vroege fase van de fontein.²³

De Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen gaat op 28 juni 1929 eveneens akkoord met het ontwerp van Janssens en deelt mee dat voor de werken een staatsloelage van 8.800 fr. wordt voorzien op één voorwaarde dat "deze herstelling geschiedt in den zin van het verslag van den Heer Provinciaalen Bouwkundige Vaerwyck V.". Vanaf 17 augustus wordt met een affiche de openbare aanbesteding voor het uitvoeren van de werken bekendgemaakt. Op 16 september kent het college van burgemeester en schepenen de herstellingswerken toe aan de enige kandidaat-ondernemer Camiel Den Dooven uit Gent voor een bedrag van 75.888,40 fr.. De kostenraming, opgemaakt door Janssens, wordt dus ruim overschreden met 23.088,4 fr.. Het bestuur hoopt hiervoor te kunnen genieten van een provinciale toelage en aangezien "de stad niet bij machte is de herstellingskosten der fontein "De Marbol" van hare eigen middelen te betalen", wordt een lening van 60.000 fr. bij het Gemeentekrediet aangevraagd. Tegelijk wordt een aanvraag tot een verhoging van een staatsloelage onvermijdelijk, om de werken te kunnen starten.

Drie dagen na de toekenning, ontvangt het bestuur een klachtbrief van Nestor Lequime, marmerekapper uit de Adamstraat. Hierin uit hij zijn ongenoegen en tekent hij verzet aan tegen de toekenning van de werken aan de Gentse aanne-

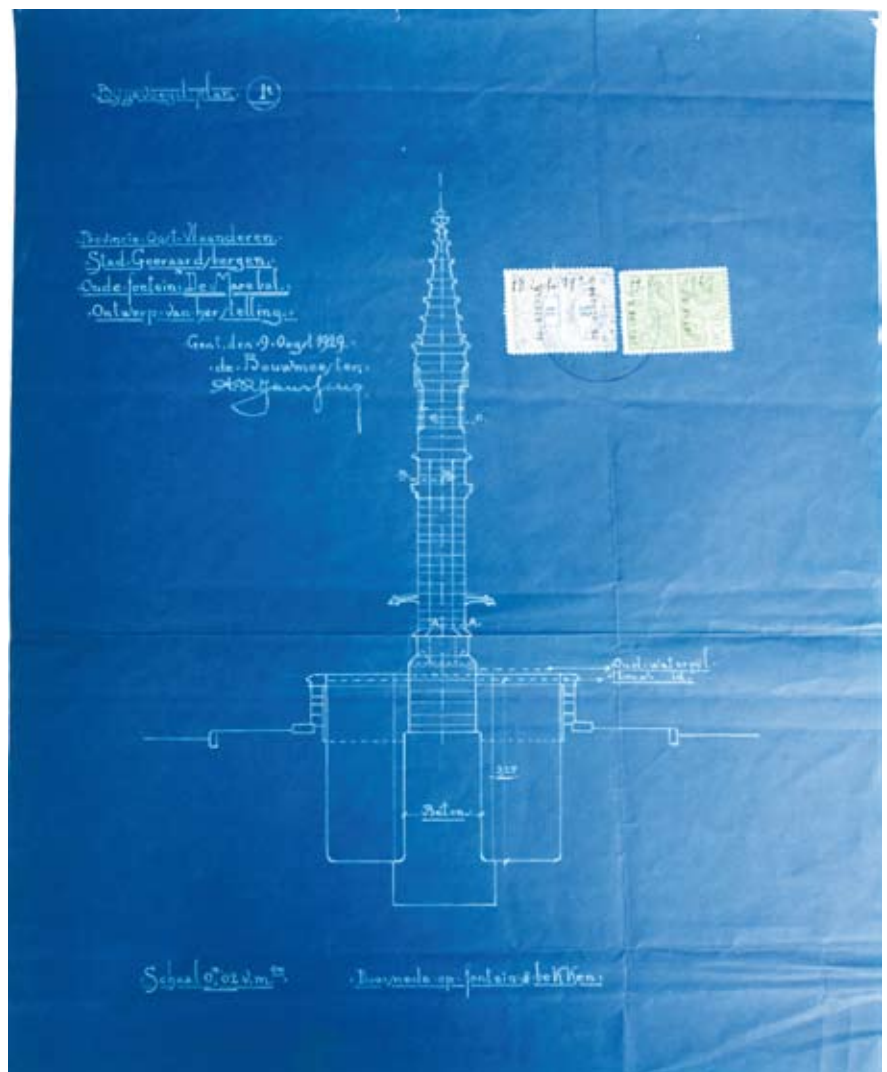
23. J. DELRUE, Noodopgravingen op de Markt in Geraardsbergen, een voorlopige stand van zaken, in *Gerardimontium*, nr. 193, 2004, p. 12-14.

Schets van de Marbol in de huidige (A), de oorspronkelijke (B) en de voorgestelde nieuwe staat (C) door provinciale bouwmeester V. Vaerwyck (december 1928)

mer, want hij betreurt dat “soortgelijke bouwwerken, volstrekt in mijn bevoegdheid vallend, tot deze aanbesteding niet uitgenoodigd geweest te zijn, en voor de collectieviteit, en voor de kunst en voor mijne uitbating”. Hij wil dat de aanbesteding verbroken wordt, want “meermalen heb ik met spijt moeten bestatigen, dat mijne inrichting stelselmatig uitgesloten wordt bij uitschrijving voor openbare werken voor rekening der stad, hetwelk zeker nadeelig is voor mijne uitbating en mijn werkvolk, maar ook ver is van in het belang te zijn der STADSKAS?” Het antwoord van de stadsadministratie is formeel: “De gewone pleegvormen voor het aankondigen dezer zyn aangeplakt geweest op de gewone uitplakplaatsen, in de bijzonderste herbergen der stad en van het omliggende – de aankondiging is ook tweemaal verschenen in de lokale weekbladen “Geeraard” en “De Vaandrig” – verder tweemaal in de brochure “De Bouwkroniek” (waarvan byna alle aannemers geabboneerd zyn).” Hierdoor is niemand uitgesloten voor een openbare uitbesteding en kan het volgens de stad louter gaan om “ONVRYWILLIGE VERGETELHEID”.

In het vroege voorjaar van 1930 gaan de werken van start en worden volgens het lastenboek van

“Ontwerp van herstelling van de Oude fontein “De Marbol”, door de Gentse bouwmeester A. Janssens (9 augustus 1928)

LASTENBOEK: aanduiding der werken en leveringen

1. Voorafgaande werken. Oprichten en wegbreken van eene stelling rondom het monument.
2. Plaatsen en wegnemen van schutsel van dichtsluitende planken, te plaatsen volgens aanduidingen van de besturenden bouwkundige.
3. Afbraak.
 - a. Wegnemen van de koperen uitloopers en looden darmen.
 - b. Wegbreken van de kaai van het bekken en dorpel in arduin.
 - c. Afnemen met zorg, aftekenen, opnemen en nummeren, laag per laag, der fontein; de stukken voortkomende van het uiteennemen, zullen door de zorgen van den aannemer met de grootste zorg en orde neergelegd worden, op eene plaats aan te duiden door het gemeentebestuur. Al de materialen, voortkomende van de afbraak, blijven den eigendom van het gemeentebestuur. De aannemer moet al het puin wegnemen en vervoeren op zijn kosten.
4. Metselwerk.
 - a. Met "grès lédien" (of Roche de Vaurion) voor effen steen en, gekapt op de oude wijze, begrepen behouwingen, plaatsen met traagbindend Portlandcement, kappen van groeven voor dokken en krammen, het volledig kuischen, voegen en alle onkosten. Die steenen, welke door het bestuur zullen aangeduid worden, moeten herplaatst worden op dezelfde plaats die zij vroeger innamen. De aannemer is verantwoordelijk voor al de schade welke zou voortspruiten uit gemis of gebrek aan voorzorgen van zijnentwege (lagen, plint, mouluur, hangsieraden, hoeken).
 - b. Met "grès lédien" (of Roche de Vaurion) voor belijste steenen, volgens juiste profielen, gedurende de uitvoering vast te stellen, bekapt volgens staal, aan te nemen door de besturenden bouwkundige, en verder als onder litt. 4e hierboven (deksteen, onderdeel, nissen, geveltjes, topeinden, spits met kraaibekken).
 - c. Met "grès lédien" voor effen parementen (kaaimuur, hoek steen, parementen).
 - d. Met arduin "petit granit" (deksteen der bekken).
5. Modellen in plaaster voor de beeldhouwwerken, uit te voeren naar de bewaarde bestaande deelen. Werk toe te vertrouwen aan kunstenaar aan te duiden door het gemeentebestuur in overeenstemming met de besturenden bouwkundige.
 - a. Hangsieraden
 - b. Volledig geveltje met versierde hoek, kraaibekken, twee verschillende waterspuwertjes en topsieraad
 - c. Waterspuwertjes
 - d. Versierde hoeken
 - e. Kraaibek
 - f. Topsieraad (fleuron)
6. Beeldhouwen van de versieringen naar de hierboven vermelde modellen. Werk voorbehouden en uit te voeren ter plaats door kunstenaar, specialist, aan te nemen door het bestuur en onder toezicht van den kunstenaar die de modellen vervaardigde. Begrepen het vervoer der modellen en der aangekapte en belijste steenen voor en na het beeldhouwen.
 - a. Hangsieraden
 - b. Geveltjes met waterspuwertjes, kraaibekken, versierde hoeken en topsieraden
 - c. Kraaibekken
 - d. Topsieraad (fleuron)
7. Citerneering van het deel vernieuwd bekken boven den grond, bij middel van steeksteenen en gegalvaniseerde ijzerdraad met mazen van 0,02 m opening, en cementmortel bestaande uit 2/3 Portlandcement en 1/3 zeezand, met bijvoeging der noodige dozis waterweerdend vocht "Cérésit" en de volledige afwerking.
8. Herplaatsen en volledige in staatstelling der vier waterspuwers, het verbinden der looden darmen, het inkorten van bestaande "crapaudine" en het herplaatsen van bestaande acht bronzen haken in de nissen.
9. Herplaatsen van den bestaanden dorpel in arduin, rond de bekken, en het herstellen van borduren en kasseiwerk van het voetpad en omgeving.
10. Rood koper voor dokken en krammen van ..., begrepen, behouwingen, plaatsen in metaalcement en alle onkosten.
11. Herstelling van het kasseiwerk rondom het bekken.
12. Beton met cementmortel 2 volumen mortel voor 2 volumen baksteenlag.

Gent, den 9 Augustus 1928
A.R. Janssens

Janssens, die intussen noodgedwongen heeft gekozen voor een hogere pijler, door Den Dooven nauwkeurig uitgevoerd. De pinnakel komt onder het waterniveau op een betonnen sokkel. Oscar Sinia, die voor rekening van Den Dooven werkt, zorgt voor alle beeldhouwwerk. De loden leidingen verkeren in slechte toestand en dienen vervangen te worden, wat een onvoorziene uitgave voor de stad betekent. Op 1 juni 1930 meldt het weekblad *Geeraard* dat de fontein "naar haren oorspronkelijke bouwtrant wordt vernieuwd".

Op 17 juli ontvangt het stads-

bestuur de gelukwensen van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen "om ons dit specimen van Middeleeuwsche bouwkunst, sieraad uwer stad, te hebben bewaard, ondanks de geldelyke moeilijkheden misschien, waartegen uw bestuur ten huidige dage te kampen heeft". Op 26 juli komt de eindafrekening van de werken die is opgelopen tot 78.860,90 fr.. Het honorarium voor de bouwkundige beloopt uiteindelijk 7.874 fr.. Voor de stadskas een aanzienlijk bedrag, dat niet meteen kan vereffend worden. Op de niet betaalde vergoeding van 23.407,75 fr. loopt vanaf 1 september een

interest van 6 %. Een financiële tussenkomst van 8.800 fr. van het ministerie van Kunsten en Wetenschappen komt er pas op 8 oktober 1931. Op aandringen van Sinia, die op zijn loon wacht, vraagt Den Dooven op 18 augustus 1932 aan het stadsbestuur om eindelijk zijn factuur volledig te vereffenen. Er komt geen antwoord, zodat een tweede brief op 5 september volgt... Maar er is goed nieuws! Op 5 oktober bereikt het nieuws het stadhuis dat een provinciale toelage van 10.000 fr. voor de werken snel zal worden uitbetaald. Vermoedelijk is Den Dooven kort daarop uitbetaald, althans wat het

Affiche van de "Openbare Aanbesteding voor de Herstellingswerken uit te voeren aan de Fontein 'De Marbol' Grootte Markt" (16 september 1929)

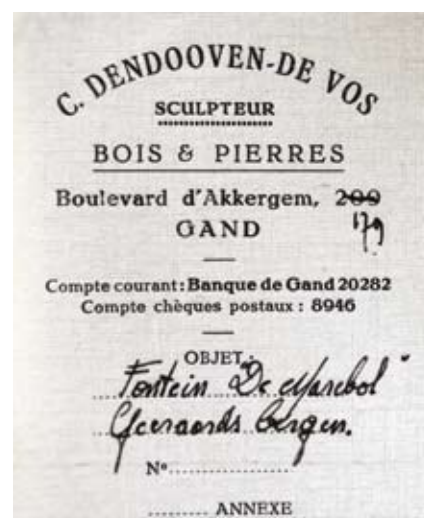
resterend eindbedrag betreft. Door de uitgestelde betaling dient de stad nog een interest op het eindbedrag te betalen van 2.689,67 fr.. Op 17 februari 1933 verzoeken de bewindslieden de Gentse aannemer deze interest te laten vallen. Den Dooven weigert op hun verzoek in te gaan, deels onder druk van Sinia. Op 12 april heeft hij een onderhoud met de stadssecretaris, maar zonder resultaat. Den Dooven ziet zich verplicht de Gentse advocaat Henri De Potter onder de arm te nemen. Een laatste brief op datum van 29 juli uit het restauratiedossier is van zijn hand. Hierin wordt het stadsbestuur aangespoord de achterstallige interest te betalen. Hoe deze zaak verder afloopt, blijft bij gebrek aan documenten onbeantwoord.²⁴ Vóór de oprichting van de nieuwe fontein, wordt de pinakel van de oude Marbol steen per steen afgebroken om – volgens V. Van Bossuyt al in 1929²⁵ - pas in 1935

gedeeltelijk te worden heropgebouwd in een kleine binnentuin rechts van de hospitaalkerk in de Gasthuisstraat. De afgebroken top wordt bekroond met een nieuwe kruisbloem, terwijl het gebarsten waterbekken wordt afgevoerd.

Er zijn heel wat verschillen tussen het middeleeuwse monument en de nieuwe Marbol. Zo zijn de vier koperen spuiers vervangen door stenen waterspuwers waarin een koperen buis het water tot in het bekken laat lopen. Hierin heeft Amand Janssens ook Vaerwyck moeten volgen. De steunijzers tussen waterbekken en fonteinzuil zijn weggelaten. De achthoekige pinakel²⁶ is opgebouwd uit *grès lédien* of *Roche de Vaurion*, beter bekend onder de naam *Mas-sangis*²⁷. Een steen die rond 1930 België overspoelt als vervanging van onze eigen witstenen. Het voetstuk staat niet langer onder maar boven het waterpeil, zodat de pinakel heel wat hoger komt. De afstand tussen de bodem van het waterbassin en de bovenrand van de kaaimuur bedraagt 3,25 meter, terwijl deze tussen de pijler en de kaaimuur 2,035 m is. De hoogte van de kaaimuur is 0,85 cm, de fonteinzuil is 0,795 m breed is steekt 5,87 m boven de waterbak

De 4 waterspuwers zijn, in tegenstelling tot de oude Marbol, gebeeldhouwd (Foto J. De Ro)

Briefwoord van de Gentse beeldhouwer en houtbewerker Camiel Dendooven-Devos (23 februari 1933)

uit. Voortgaande op de geschatte hoogte door bouwkundige Mortier in 1916, is de nieuwe pinakel circa 0,87 m hoger. Verder telt het bovenste gedeelte ook acht nissen met drielobbige boogjes en is bekroond door een spits met hogels en een kruisbloem, in plaats van een siervaas. Het gebarsten arduinen waterbekken is vervangen door een polygonaal bekken, eveneens uitgevoerd met *Roche de Vaurion*.

Het lijkt geen twijfel dat architect Janssens in belangrijke mate de adviezen van de provinciale bouwkundigen Stefan Mortier uit 1916 en Valentin Vaerwyck uit 1928 heeft opgevolgd²⁸. Hij heeft alles in het werk gesteld om een zo getrouw mogelijke replica af te leveren van de oorspronkelijke fontein en latere wijzigingen of aanpassingen achterwege te laten. Toch is niet iedereen tevreden met de nieuwe Marbol. Zo oordeelt architect L. François in 1938 dat de oude fontein betere verhoudingen had doordat de huidige fonteinzuil

24. SAGer, *Herstellingswerken aan de Marbol 1930-1933*, nr. 803.

25. V. VAN BOSSUYT, *De drie fonteinen op de Markt...*, p. 29.

26. De hoogte is 5 meter.

27. Genoemd naar de gemeente in het Franse departement Yonne (regio Bourgondië).

28. Het hele verslag uit 1916 wordt opnieuw afgedrukt in het socialistische weekblad *Recht en Vrijheid* van 8 juni 1930. Het wordt voorafgegaan door de zin: "Mijnheer Stephan Mortier, thans Eere Provinciale Bouwkundige heeft in zijn verslag hieronder in extenso herhaald".

De beeldhouwde draagsteentjes van Oscar Sinia

(Foto's J. De Ro)

een hogere voet heeft. Hij beschrijft dit in de volgende bewoordingen: *"Nous estimons, quant à nous, qu'il est toujours regrettable de vouloir apporter aux édifices anciens des transformations sous prétexte de restauration. Il convient que l'esprit d'invention et le talent lui-même cèdent ici la place aux pures connaissances archéologiques, au respect et à la fidélité de ces œuvres du passé, quelque naïve ou imparfaite que soit leur impression, et qu'il ne soit touché à ces vieilles pierres qu'en cas de nécessité certaine. Transformer équivaut à dénaturer et nous préférons alors la création d'une œuvre délibérément nouvelle"*.²⁹ Ook V. Van Bossuyt deelt in 1960 dezelfde mening³⁰.

Het duurt nog tot 28 december 1936 alvorens de fontein als monument door een KB wordt beschermd.

Met de aanleg van een waterleidingsnet in de stad verdwijnt de eigenlijke functie van de Marbol. De fontein wordt veeleer een toeristische attractie, samen met het Manneken-Pis. Dat in het waterbekken goudvissen rondzwemmen dateert al uit de tijd dat omwonenden nog met emmers water komen scheppen uit de Marbol. Zo schrijft

De koperen krammen van de oude Marbol zijn opnieuw geplaatst in de nissen van de replica (Foto J. De Ro)

29. L. FRANÇOIS, *Quelques fontaines, puits et bassins public en Belgique. Antérieurs en 1830 avec croquits de l'auteur*, Brussel, 1938, p. 43-44: in dit werk wordt C. Den Dooven foutief als beeldhouwer vermeld. Opmerkelijk is dat in de bestaande literatuur nergens Oscar Sinia wordt vermeld, die het beeldhouwwerk van de fonteinzuil voor zijn rekening heeft genomen.
30. V. VAN BOSSUYT, *De drie fonteinen op de Markt...*, p. 29.

Ook boven de nissen is de pinakel voorzien van uitgewerkte sculpturen (Foto's J. De Ro)

O. Petitjean in 1939 "(...) quatre petites gargouilles laissent échapper un filet d'eau auquel les ménagères viennent remplir leurs chruches et qui alimente et rafraîchit, pour la plus grande joie de ses poissons rouges, l'eau du bassin".³¹

In 1965 wordt de kiosk op de Markt afgebroken en wordt de fontein van het Manneken-Pis onder de pui van het stadhuis geplaatst. Hierbij worden de loden waterleidingen beschadigd en wordt de Marbol voortaan enkel gevoed door de watertoevoer van het Volkshuis. Na problemen met de waterdruk in mei 1989 wordt in het belendende Manneken-Pismuseum een circulatiepomp geplaatst, die ondergronds met de Marbol is verbonden en voor een bestendige waterdruk moet zorgen.³² In mei 1998 worden boven vier kraagsteentjes op de zuil vooruitstekende ijzeren staven aangebracht met het doel de fontein met hangbloemen op te smukken.³³

Wordt vervolgd.

Jacques DE RO
jacques.de.ro@scarlet.be

De nieuwe Marbol wordt een toeristische attractie en een mooi decor voor een foto. Hier poseert Fernande Morre voor de camera. (jaren 1940) (Verz. J. De Ro)

31. O. PETITJEAN, *La ville de Grammont. Son histoire, ses monuments, son site touristique*, in *Bulletin Officiel Touring Club de Belgique*, nr. 17, 1 september 1939, p. 257.
 32. A. SCHREVER, *Geraardsbergse Marbol opnieuw volop in werking*, in *Het Nieuwsblad*, 13 mei 1989.
 33. N.N., *Nieuwe haken in beschermd monument*, in *Het Spuwerken*, 4 mei 1998.